

KUKLA PLANLAMA

ÖĞR.GÖR. ÖZLEM BAĞCI

GİRİŞ

- Kuklalar dünyanın ilgi çekici küçük insanlarıdır. Dünyanın her yerinde yıllardan beri bu küçük insanlar seyircilerini eğlendirmeyi ve memnun etmeyi bilmişlerdir.

GİRİŞ

- Geçmişten günümüze çocukların vazgeçemediği ilgi alanlarından bir tanesini de kuklalar oluşturmaktadır.

Kuklalar üzerinde yapılan incelemeler kuklaların yalnız çocukları eğlendiren basit bir eğlence aracı olmadığını, eğlendirirken eğittiğini, yetişkinlerin de kuklalara ilgi duyduklarını, toplumların duygu ve düşüncelerini dile getirdiği ve çağın sanat anlayışının, kültürel yapısını yansıttığını göstermektedir.

TARİHÇESİ

- Üç bin sene evvel kuklaların Mısırlılar tarafından kullanıldığı yapılan kazılardan anlaşılmıştır. Bu kuklalar altın ve fildişinden yapılmıştır.
- Ortaçağda kuklalar dini konuların işlenmesinde geniş ölçüde kullanılmıştır.

TARİHÇESİ

- Kuklalar tarihin çok eski zamanlarından beri dünyanın pek çok yerinde kullanılmıştır.
- Yazılı kaynaklar milattan önce ikinci yüzyılda Mısır'da ipli kuklaların kullanıldığını belirtmektedir.

TARİHÇESİ

- Kukla sözcüğünün, kökeni bakıldığı zaman araştırmacılar bu kelimenin Yunanistan da "doll" Japonca da "kugutsu" olarak kullanıldığı saptanmış dır. Ayrıca bu kelimenin kökeninin Çingenerlerden gelmiş olabileceği, bu kelimeyi Orta Asya ve Türkiye'ye daha sonra da Balkanlara tanıtmış olabileceği görüşü de bulunmaktadır

TARİHÇESİ

- Kukla Orta Asya kültürünün kalıntısıdır. Türkler, gölge oyunu ve Karagözü 16.yüzyılda tanımlşlarken, kukla çok eskiden beri bilinmektedir.
- Orta Asya'da Türkler kuklaları hem sihirli amaç Hem de eğlence için kullanmışlardır.
- Orta Asya şamanları ölüm törenlerinde ölünün ruhuna yardım etmek amacıyla taştan veya tahtadan yapılmış "kukurcak" denilen kuklalar kullanıyorlardı.

TARİHÇESİ

- Bugün kuklalar öncelikle anaokulu için çok ilginç ve kullanışlıdır. Pahalı olmayan yaratıcı çocuk faaliyetlerinden biridir. Basit yapılmış bir kukla bile oynatıldığında çocukların dikkatini çekebilir. Kuklalar yolu ile çocuklara eğitim konuları ve gelişmelerine yarayacak diğer konular rahatlıkla verilebilir.
- Eğitsel ders araçlarından biri olan kukla konusu anaokulunda uygulandığında bu oyundan aldıkları izlenimlerin haftalarca çocukları etkilediği saptanmıştır.

TANIMI

- Kukla kumaştan, alçıdan, tahtadan, kaşıktan, kağıttan, kartondan vb. malzemelerden yapılmış, el, çubuk veya iplerle hareketleri kontrol edilebilen figürlerdir.
- Bu figürlerle yapılan gösterilere ise kukla oyunu adı verilir.

ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE KATKISI

Yaratıcılığın Gelişmesine Katkısı

- Kuklalar çocukların hayal gücünü, yeteneklerini ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirir.
- Çocuklara sunulan farklı kukla karakterleri onların hayal dünyalarının kapılarını aralamaya yardımcı eder.

ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE KATKISI

Dil Gelişimine katkısı

- Kuklalar ile yapılan etkinlikler çocuğun dili akıcı, anlaşılır bir şekilde kullanma ve konuşmalarında Türkçe dil kurallarını kullanma, kendini rahat bir şekilde ifade etme gibi dil gelişim alanında hızlı bir ilerlemenin görülmesine katkı sağlayacaktır.

ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNE KATKISI

Sosyal ve Duygusal Gelişimine Katkısı

- Kuklalar aynı zamanda çocuğun grupla birlikte çalışma, dinleme, diğer kişilerle ilişki kurma, paylaşma, sorumluluk alma gibi sosyal ilişkilerini geliştirir. Çocuklar kukla karakterini oynatırken kendini o karakterin kimliğine sokarak onun gibi düşünüp hissetmeye çalışacaktır.

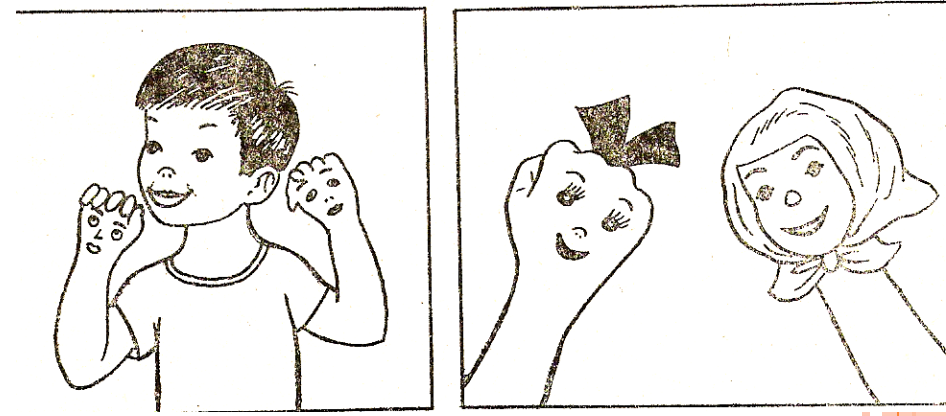

KUKLA ÇEŞİTLERİ

1. Avuç Kuklası
2. El Kuklası
3. Parmak Kuklası
4. Yüzük Kuklası
5. Gölge Kukla
6. Çomak Kukla
7. İpli Kukla (Marionette)

1.AVUÇ KUKLASI

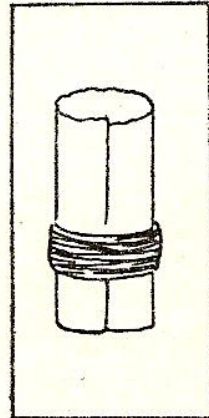

- Avuç kuklası şöyle yapılır: bir avcunuzun içine yüz resmi çizersiniz, gözler, kaşlar, burun ve ağız işaretleyiniz diğer elinizin üstüne diğer bir yüz şekli çizersiniz. Ağız burun ve gözleri işaretleyiniz. Her iki elinizin yüz resmi olan taraflarını parmaklarınızı kısararak seyirciye çeviriniz. Bir kuklanıza soru sordurup diğer kuklanıza sorulara karşılık cevap verdiriniz.
- Böylece her iki elinizi de kullanarak kukla oyununu devam ettiriniz.
- Bu çalışma seyircilere gösterilmeden evvel kukla oynayacak kişi tarafından muhakkak denenmelidir.

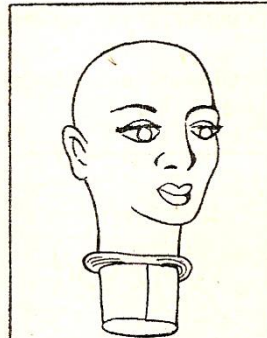

2. EL KUKLASI

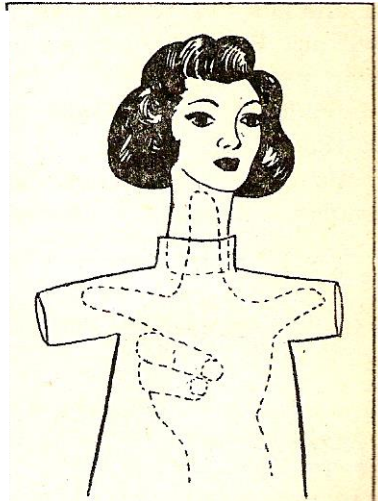
- a) İşaret parmağınızın etrafına bir karton sarınız. Parmağınıza uyacak şekilde bir boru haline getiriniz. Zamkla yapıştırınız. Kuklanın boynunu hazırlamış oldunuz.

- b) Bir gazete kağıdını buruşturup kuklanın başı olacak büyüklükte top haline getiriniz. Bunu parmağınızdaki karton borunun ucuna yerleştiriniz.
- c) Düz yazı kağıdından bir parçasını alıp top haline getirilmiş gazete kağıdının üstüne yerleştiriniz. Yüz olacak kısımda kırıışıklık olmamasına dikkat ediniz. Bütün kırıışıklıkları yüzün arka tarafına toplayınız. Kuklanızın başı hazırlanmış oluyor. (Baş yapma işinde kirde-pamuk tekniği ya da tahta ve pinpon topu kullanılabilir) Bu başı boyun borusuna bir iplikle sıkıca bağlayınız.
- d) Kağıdın düz tarafına, (kirde pamuk çalışması, gazete hamuru, pinpon topu ve tahta vb.) başın yüz kısmına büyük siyah gözler ve kaşlar, dudaklar ve ağız, birkaç çizgi ile de sac çiziniz.

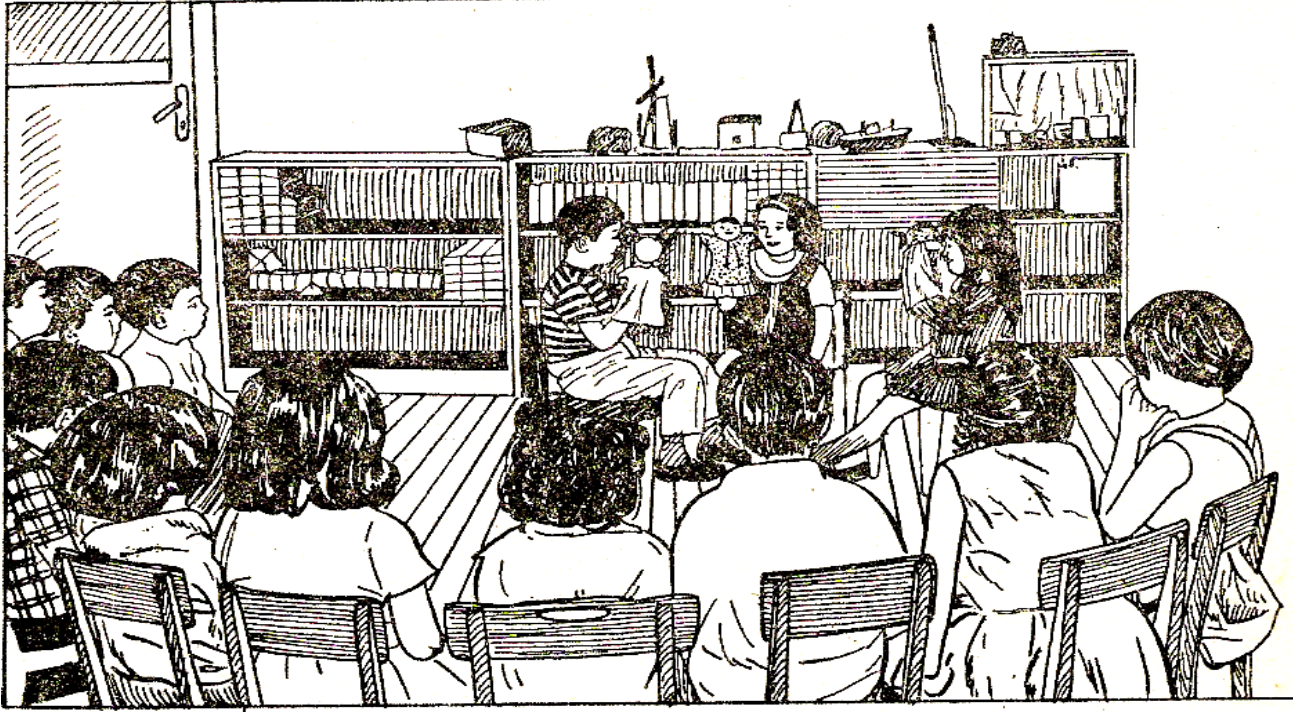

- e) Parlak renkli bir bez alınız. Bezi boru şeklinde dikişiniz.
- f) Baş kısmını bunun içine sokunuz. Başın arka tarafının kumaşın dikişli tarafına gelmesine dikkat ediniz.
- g) Kumaşı bir iple boyuna sıkıca bağlayınız.
- h) Kumaşı ters çevirip başı dışarı çıkarınız.
- ı) Kumaştan orta ve baş parmakların dışarı çıkacağı delikler açınız. (Bu iki parmak kol hissini vermelidir.)
- i) Kuklanız hazır dır bir isim koyunuz.

KUKLALAR BÖYLECE HAZIR OLDUKTAN SONRA ÇOCUKLAR BUNLARI SERBEST ZAMAN FAALİYETİ İÇİNDE KULLANABİLİRLER.

- Aşağıda görüldüğü gibi iki çocuğun kuklalarını karşılıklı konuşurmaları onların kendilerini ifade etmelerine ve bazı problemlerine çözüm yolları bulmalarına yardım eder.

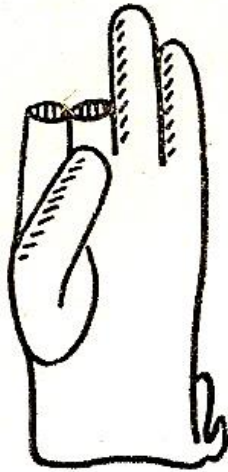

- Eğer kuklalar daha evvelden bilinen ve sevilen bir hikayenin dramatize edilmesinde kullanılacaksa o zaman çocuklar bunları bir grup faaliyeti içinde diğer arkadaşlarıyla paylaşarak yaparlar.
- Kuklalar çocuklar tarafından sevilerek kullanıldığı gibi zaman zaman yetişkinler bilhassa uygulama öğrencileri tarafından bir hikaye anlatma tekniği olarak da kullanılmalıdır.

3.PARMAK KUKLASI

- Resimde görüldüğü gibi eski bir eldivenin işaret ve orta parmakları yarıdan veya dibinden kesilir. Hazırlanan kukla eldivenin üzerine yapıştırılır. Eldiven ele geçirilir. İşaret ve orta parmak kuklanın ayakları olur. Baş ve diğer parmakları avuç içine kıvrırıp toplarız.

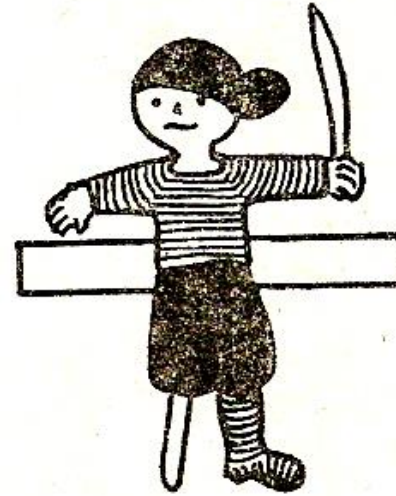

- o Parmak kuklasına örnekler

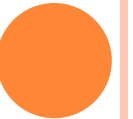
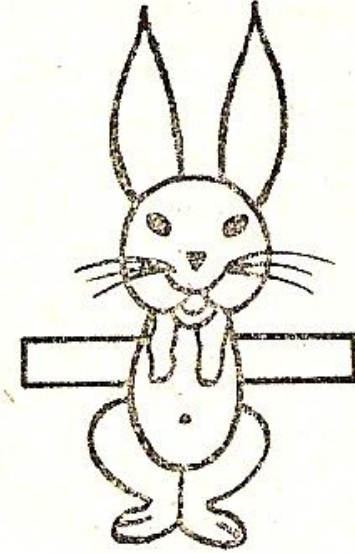
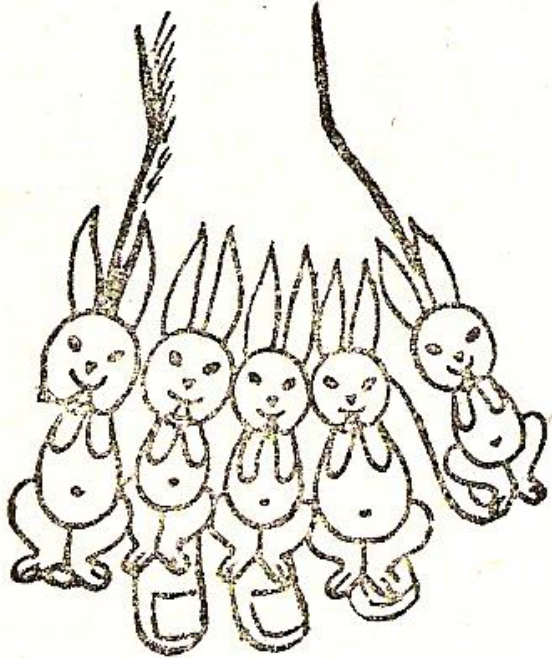

4. YÜZÜK KUKLASI

- Yüzük kuklasında, istenilen karakter hazırlanır. Parmağa tam gelen kağıt bir yüzük üstüne yapıştırılır. (Kuklayı yapıştırırken baş kısmı bileğinize gelecek şekilde yapıştırınız.) Böylece kuklanın yürümesi de sağlanmış olur.

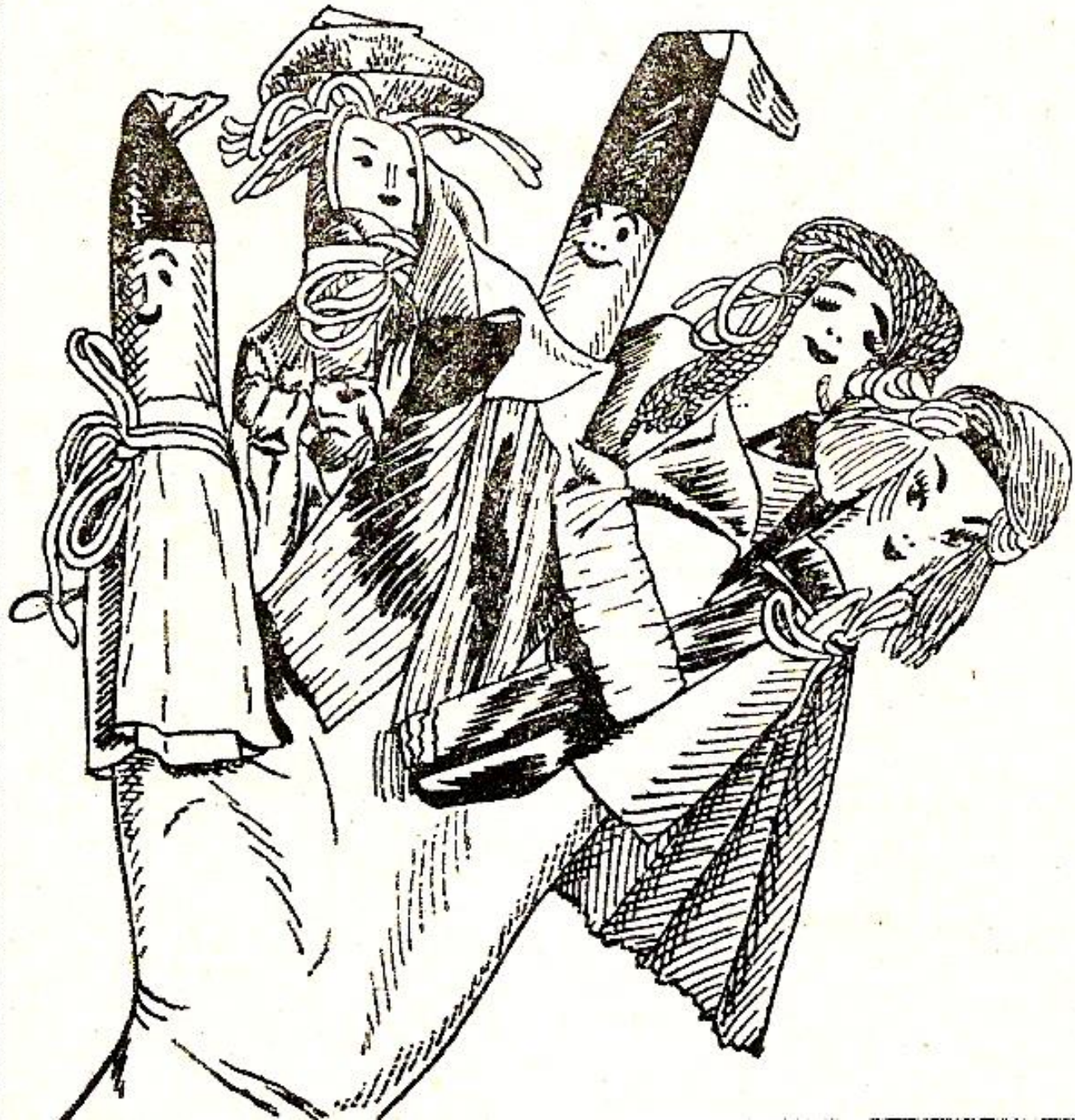
- Diğer parmaklarınız için de birer karakter hazırlayıp parmaklarınıza geçiriniz. Böylece hepsine hareket vererek dans ettirebilir, ya da bir oyun hazırlayarak her birine bu oyuna katılacak bir karakter verilir. Örneğin beş küçük tavşan gibi.

DIĞER BİR PARMAC KUKLASI ÖRNEĞİ DE ŐUDUR:

- Bir karton parçası parmağı saracak Şekilde kesilir. Silindir Şekli verilerek uçları yapıştırılır. Silindirin bir yüzüne yüz Şekli çizilir. BaŐa resimde görüldüği gibi Őapka giydirilir, renkli kumaŐ ve kağıttan elbiseler hazırlanır. İsmi konur.
- Böylece hazırladığınız birden fazla kuklayla bir oyun ortaya koyabilirsiniz.
- Bu tip kuklalar elde ya da sahne arkasında gösterilebilir. Önemli olan kuklalara vereceğiniz karakter ve karaktere göre hareket unsurudur.

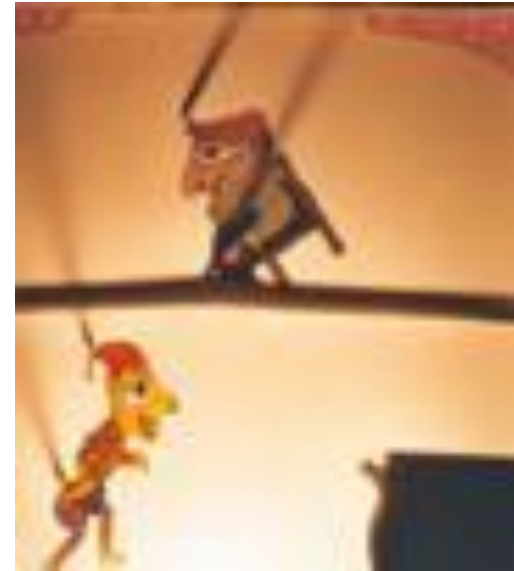

5. GÖLGE KUKLA

- Gölge kuklası memleketimizde Karagöz oyunu ile başlamıştır. İstenilen karakter karton üzerine çizilir. Bir tahta çubuk kartonun arkasına raptedilir. Sahne arkasından kuvvetli bir ışık perdeye verilir. Böylece kuklaların gölgesi perdeye düşmüş olur.

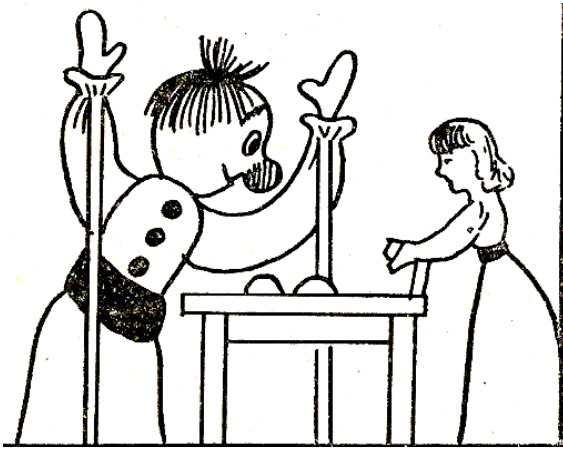
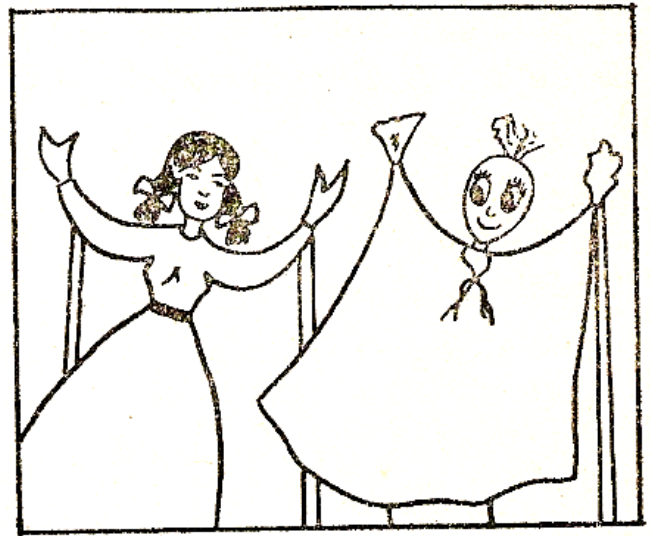
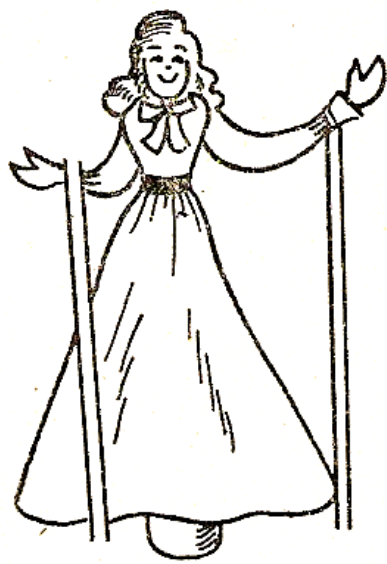
GÖLGE KUKLAYA ÖRNEKLER

6. OMAK KUKLA

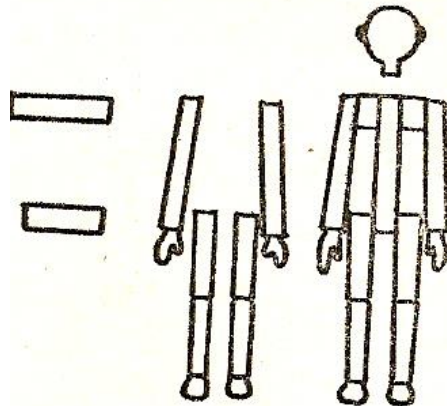
- Genellikle kesilmiş Őekillerin birbirine yapışması ve yanlardan ya da kaideden tutularak yapılmasıdır. omaklar sahne seviyesine göre ayarlanır. Düz tahtadan beden yapılır. Kollar ve ayaklar eklenir. Baş ve beden omaklarla oynanacak Şekilde hazırlanabilirler. Kollar ayaklar baş ve beden omaklarla istenilen Şekilde hareket ettirilebilir. Özellikle hayvan figürleri kuklada çok kullanılır. Figürler omaklarla sahneye konur ve sahneden çıkarılabilir.

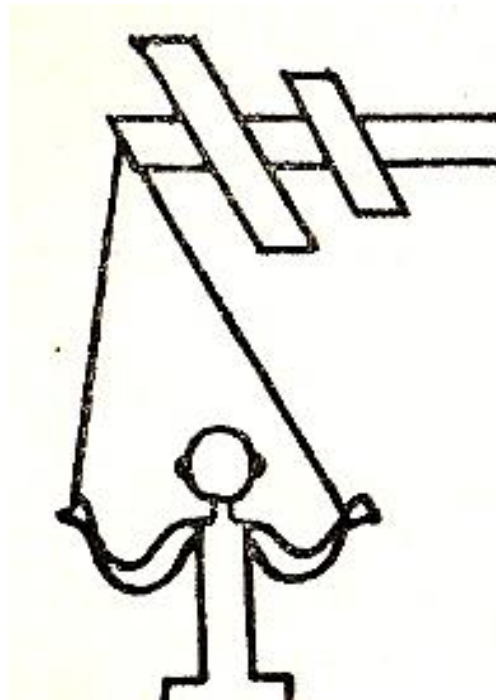

7. İPLİ KUKLA (MARIONETTE)

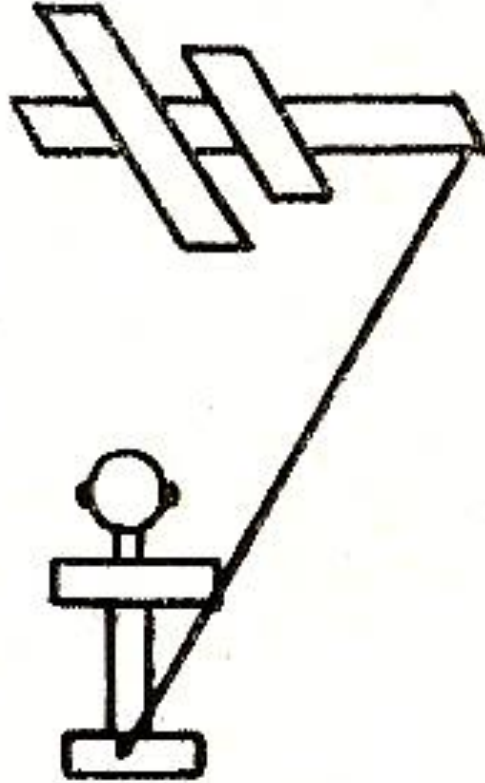
- Marionete iplerle hareket eden kuklaya verilen isimdir. Biz marionette’i ipli kukla olarak isimlendiriyoruz. Milletler arası ismi marionette’dir.
- İpli kuklalar dans eder, atlar, oturur, eğilir, elini sallar hatta uçurulabilirler. İpli kuklaları basit olarak kendiniz yapabilirsiniz.
- Bu beden ve oynak yerleri gevşek olan bir yün bebek olabilir veya kağıt hamuru ile baş çalışılır. Çıtalarla omuz ve kalça, beden, bacaklar ve kollar yapılabilir. Ellere ve ayaklara gerekli ağırlığı vererek yerlerine dikilir.

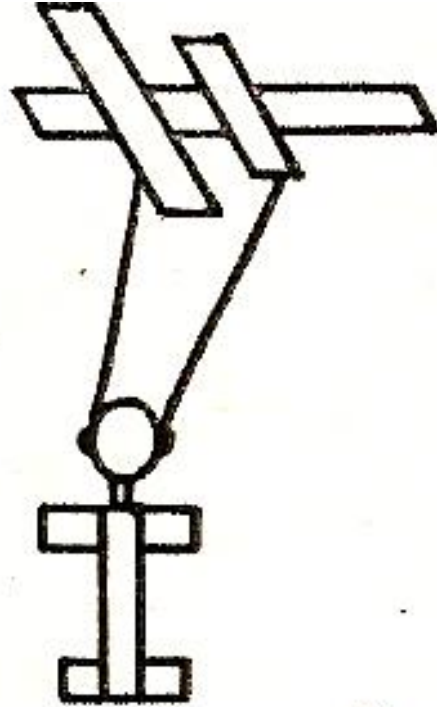
- İpli kuklayı hareket ettirmek için iplerin tutturulduğu kontrol değneğine ihtiyaç vardır. Ana kontrol değneğinin önünden tutturulan bir ipin iki ucu kuklanın iki bileğine rappedilir.

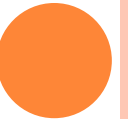
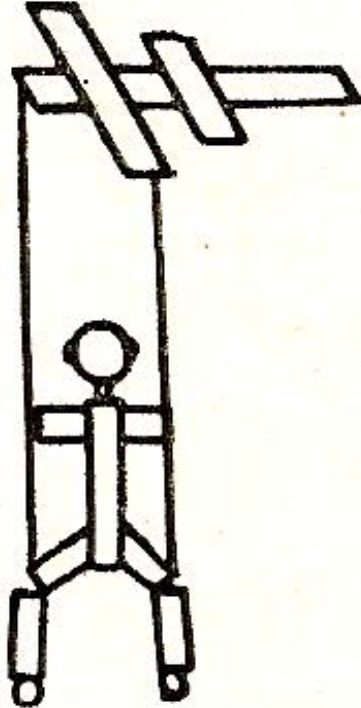
Ana kontrol değneğinin arkasına tutturulan sicim kuklanın arkasına bağlanır.

- Kısa bir çubuğa çapraz olarak çivilenir. Çapraz çubuğun iki ucundan tutulan sicim kukla başının iki yanına bağlanır.

- Ana değneğe çapraz olarak yerleştirilen üçüncü değnek sabit değil hareketlidir. ivi ile çakılarak tutturulur. Çubuğun iki ucundan tutturulan ipler kuklanın önünden dizlere bağlanır.

- Hayvan ve insan figürlerini, tahtadan küçük kutulardan, tuvalet kağıdının mukavva rulolarından yapılabilir.
- İpli kuklaya hareket vermek için kontrol ana çubuğunu sol elinize alınız. Böylece kuklanızı sahnede oynatıyorsanız sahneye, masada oynatıyorsanız masaya basmış olur. Kontrol çubuğunun önündeki ipleri çekerek kuklanın başına hareket veriniz. Başını sağa sola çevirtiniz.
- Ana çubuğu eğin, arkasındaki ipleri çekin böylece kuklanıza hareket vererek eğilmesini sağlayınız.
- Kuklanızı yürütmek için ana çubuğu sol elde tutmaya devam ediniz. Öndeki çapraz çubuğu sağ elinizle oynatınız. İpleri çekiniz, ana çubuğu eğiniz. Kuklanın yaptığı değişik hareketleri izleyiniz.
- Kuklanın hareketlerini belirledikten sonra hareketlerine uygun müziği ilave ediniz. Eğer arkadaşınızın da ipli kuklası varsa soru-cevaplı ve müzikli bir oyun hazırlayabilirsiniz.

- Eğer iki üç arkadaç ipli kukla yaparsa bunun için bir oyun sahneye koyunuz. Daha önce teyp'e alınmış bir hikayeyi seyirciye dinletirken siz kuklanıza gerekli hareketleri veriniz.
- Kuklanıza hareket verip aynı zamanda konuşmayınız. Kukla oyununda maharetiniz artınca daha güç oyunlar sahneye koyunuz. İpli kuklayla yapılacak oyunlar fevkalade olabilir ve bunun sınırı yoktur.

İPLİ KUKLA (MARIONETTE) ÖRNEKLERİ:

9. KUKLANIN OYNATILACAĞI YERİN HAZIRLANMASI:

- Kukla oynatmak için hazırlayacağınız sahne çok basit, arzu edildiğinde çok fantezi ve şık olabilir. önemli olan hazırlayacağınız sahnenin seçmiş olduğunuz konuya elverişli olmasıdır.
- Tek karakterli oyunlar için hazırlanmış sahne birden fazla kuklanın oynanacağı oyuna çok küçük gelebilir.
- Eğer oyununuzda kuşlar varsa uçuş hareketini sağlamak için sahninizin yüksekliği ona göre ayarlanmalıdır.
- Oyununza göre tiyatro tipini seçmek o kadar vaktinizi almayacaktır. Seçimle tiyatro tipini bulmak oyununuzu bir kat daha güzelleştirecektir.
- Bazı tiyatro tiplerine örnekler:

1. BATTANIYE TIYATROSU:

- Battaniye tiyatrosu birden fazla kukla bulunan oyunlar için uygundur. Sahayı gerektirdiği kadar geniş tutunuz. Altı ve altıdan fazla kukla aynı sahnede görülebilir.
- Bir battaniye veya çarşaf alınır. İki ucu sabit bir eşyaya gerilerek tutturulur. (kapı, pencere) kuklaları oynatan kişiler battaniye arkasına gizlenirler. Orada kuklayı başları üstten battaniyenin kenarına getirecek şekilde yerleştirirler.
- Battaniye arasındaki boş yerler birden fazla kuklanın aynı zamanda gösterilmesine yardım eder.
- Bu tip tiyatrolar daha çok açık hava için uygundur. Çarşaf ya da battaniye iki direk veya iki ağaç arasına gerilebilir.

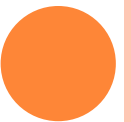
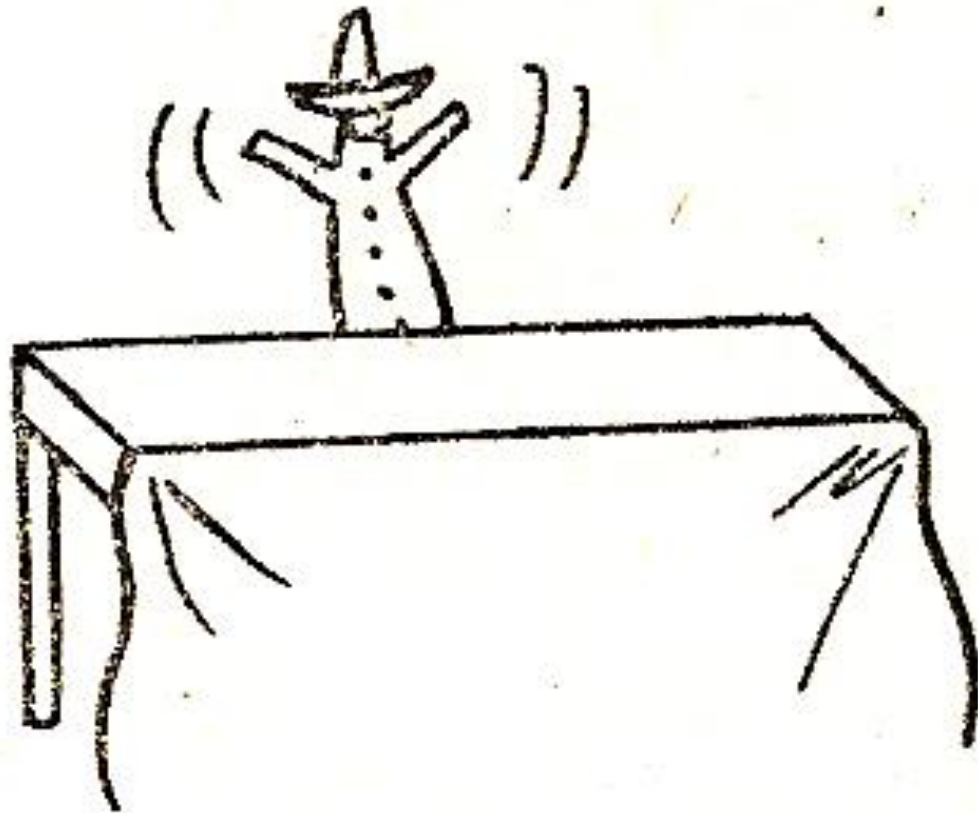

2. MASA TIYATROSU

- Masanın üstü sahne olarak kullanılır. Masanın bir yüzü yere kadar uzanacak çarşaf veya battaniye ile örtülür. Bu battaniye veya çarşafın asılmasının sebebi kukla oynatanları seyircilerin gözlerinden saklamaktır. Battaniyenin arkasına oturunuz veya diz çökünüz. Oradan kuklanızı masa kenarına ayakları gelecek şekilde uzatın.

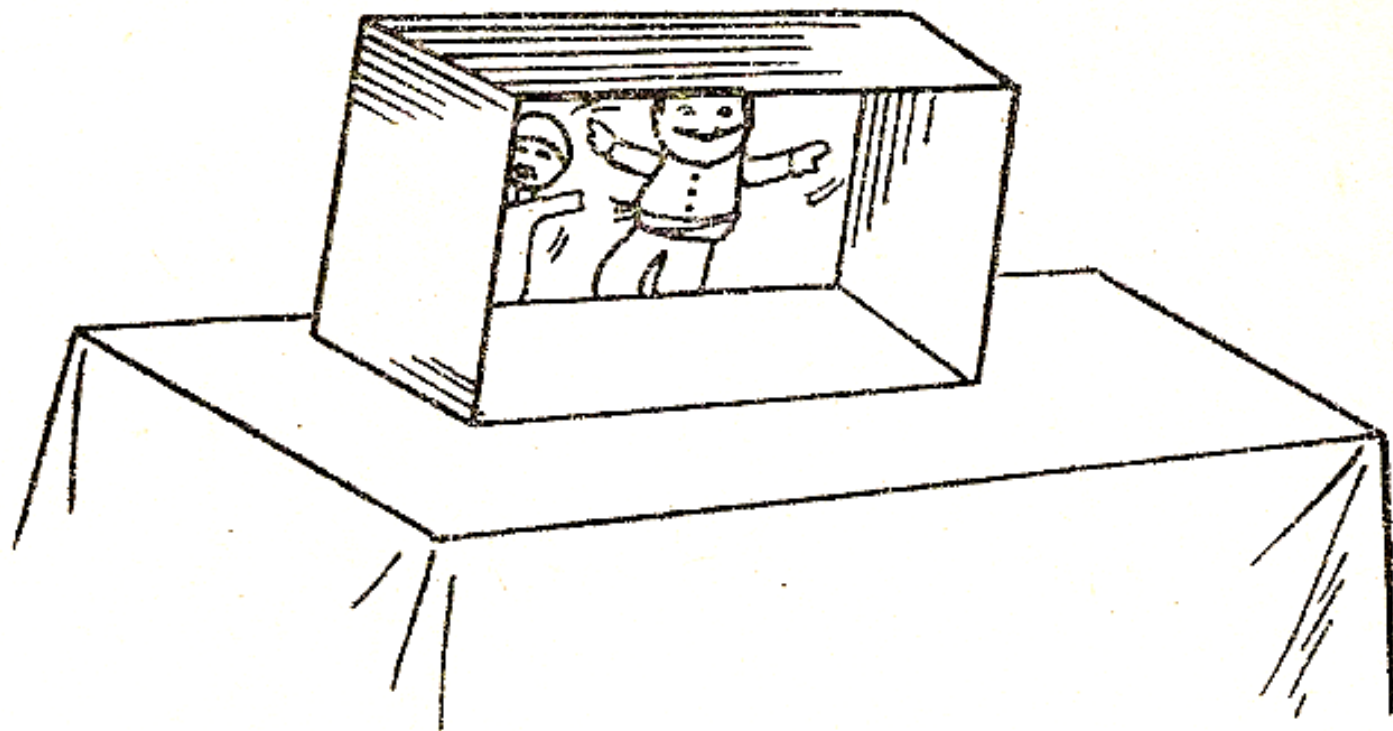

3. KUTU TIYATROSU

- Bir ya da iki kuklanın oynatılacağı sahası küçük olan bir sahnedir. Önce masa tiyatrosunda olduğu gibi masa hazırlanır. Sonra dikdörtgen bir kutu bulunur. Bunun iki geniş yüzü çıkarılır. Kutuyu masanın kenarına gelecek şekilde yerleştiriniz. Masanın arkasına geçiniz ve çerçeve içine gelecek şekilde kuklalarınızı yerleştiriniz. Oyuna başlayınız.

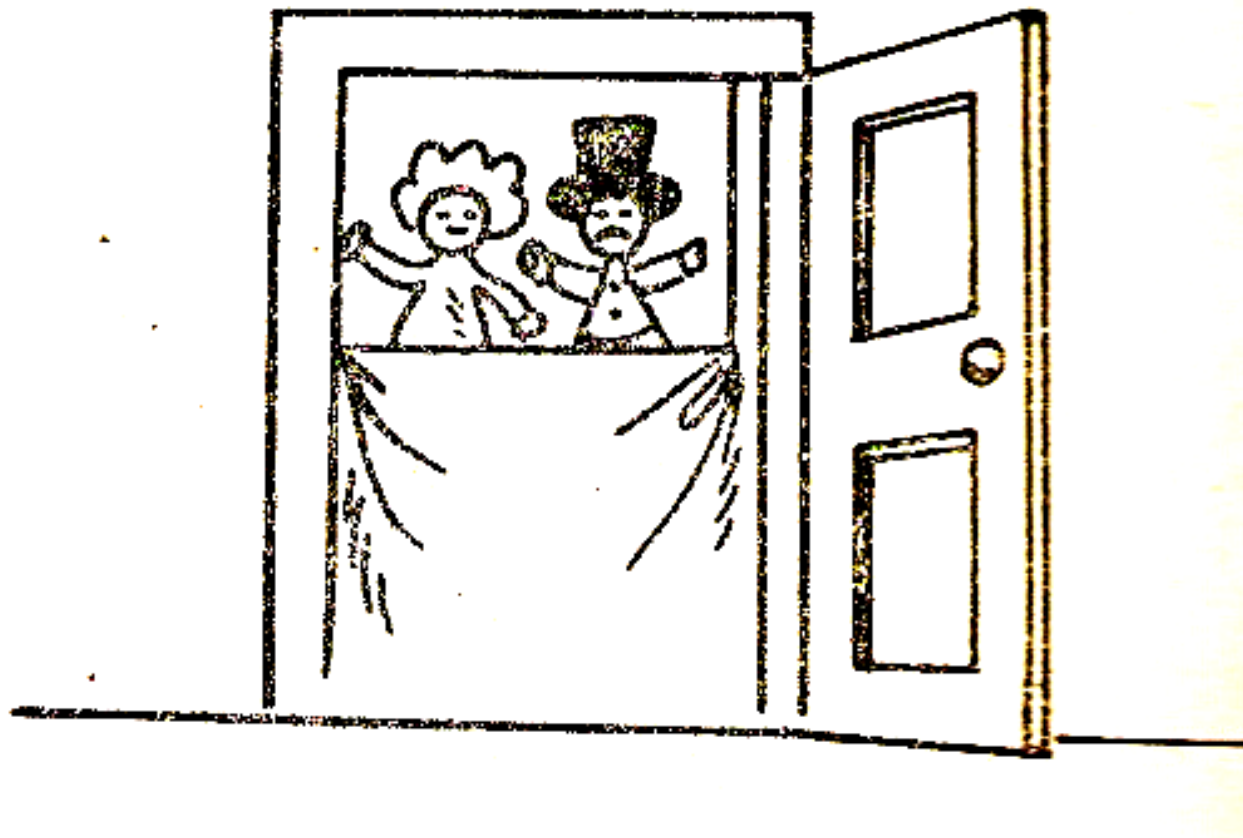

4. KAPI PERVAZI TIYATROSU

- Tiyatronun yani sahnenin genişliği kapınızın genişliği kadar olacaktır. Bir arşaf ya da battaniyeyi, kapının ereve genişliğine geriniz. Böylece açık kapının yarısı örtülmüő olacaktır. Battaniyenin arkasında ayakta durunuz ve kuklalarınızı battaniyenin tam üstüne yerleştiriniz.

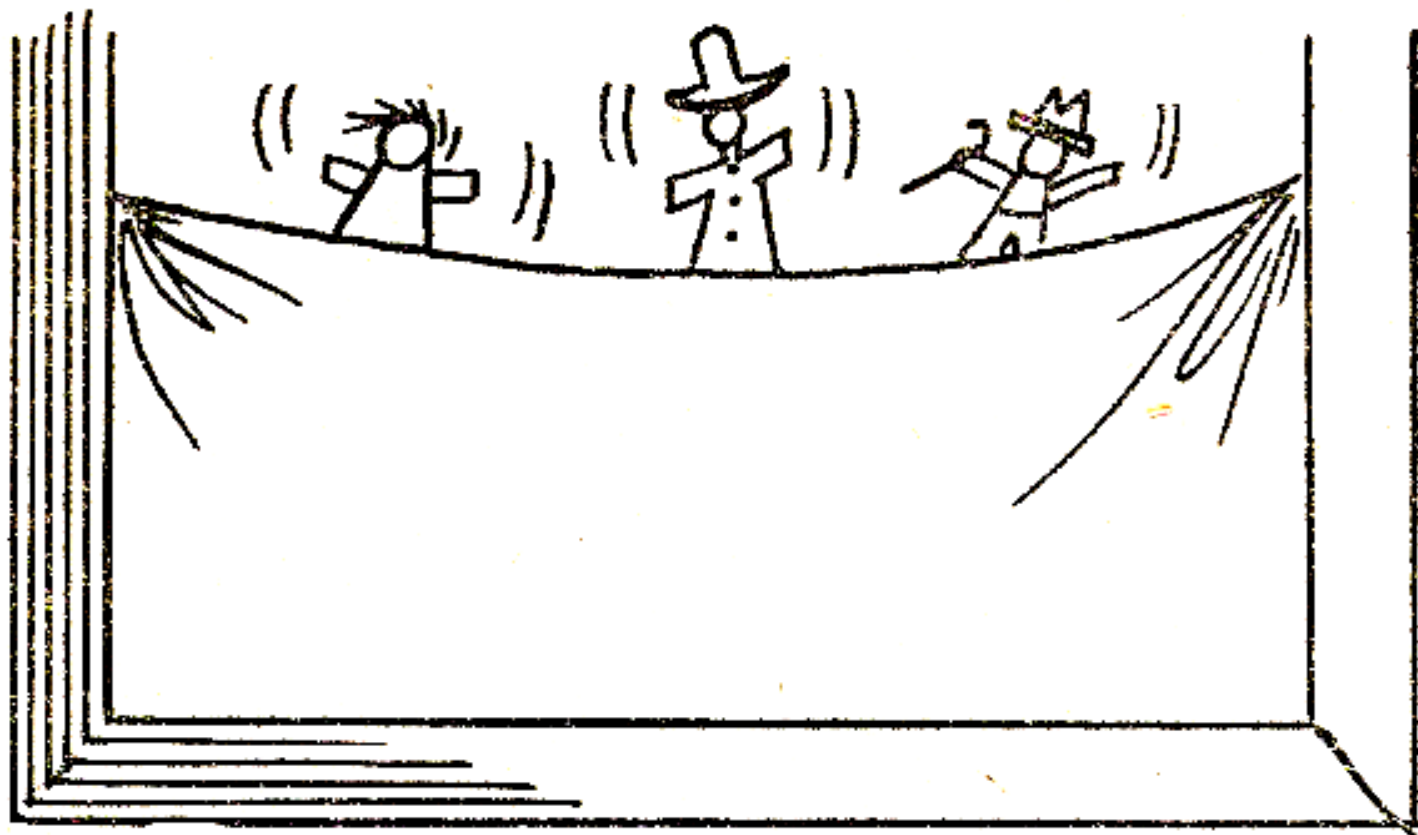

5. PENCERE TİYATROSU

- Bir tarafı seyircileri alacak, diğerk tarafı da kukla oynatanları saklayacak bir pencere bulunuz. Pencereyi açınız. Pencerenin altına kendinizi saklayınız. Kuklalarınızı buradan battaniyenizin üzerinde görülecek şekilde çıkartınız.

ETKİLİ BİR OYUN NASIL HAZIRLANIR?

- **Öğretilmek istediğiniz bir konu seçiniz. (bir defadan bir çok şey öğretmekle kalkmayınız)**
- **Konuyu hikaye içinde işleyiniz.**
- **Hikaye oyun tekniğine uygun olmalıdır.**
- **Belirli karakterler seçip oyunu ayarlayınız.**
- **Konuşmaya ara vermeyiniz.**
- **Konuşmalarınızı çabuk yapınız.**
- **Konuşmalar kısa olacak.**
- **Sahneler kısa olacak.**
- **Hareketler çok olacak. Çok hareket kuklacıların ustalığını ortaya koyar.**
- **Günlük şahıs ve karakterleri canlandırınız.**
- **Seyircileri kendinize inandırınız.**
- **Can sıkıcı olmayınız.**
- **Çocuklara mümkün olduğu kadar hoş vakit geçirtiniz.**
- **Kuklalarla çocukları konuşturunuz.**
- **Araya müzik ve şarkı koyunuz. Çocukları birlikte söylemeye çağırınız.**

UNUTMAYINIZ:

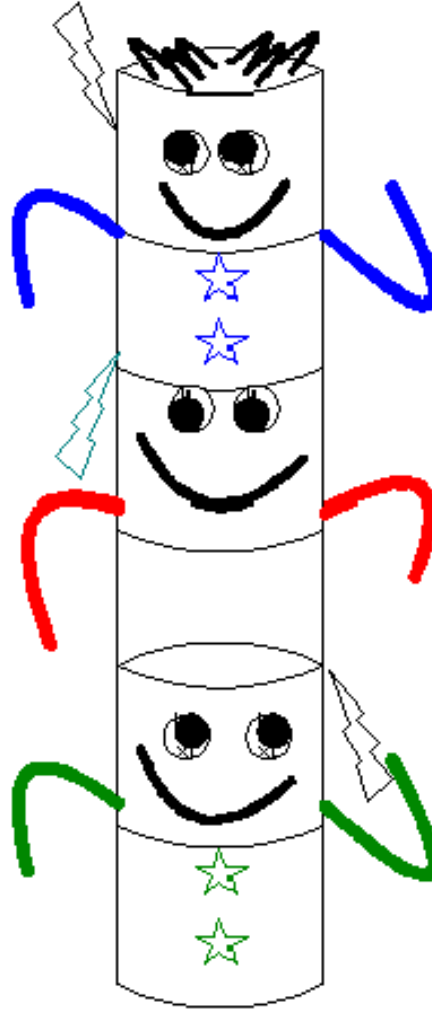
- Önce eğlendirmek sonra öğretmek esastır. İyi hazırlanmış bir kukla oyunu okul öncesi çocuklarının en sevdikleri faaliyetlerden biridir. Bunun için anaokulu günlük faaliyet programında bilhassa hikaye satı içinde kukla oyununa yer verilmelidir.

Anaokulunda çocuklar zaman zaman öğretmenlerine ve bazı özel günlerde anne babalarına kukla gösterilerine bulunmaktan büyük zevk alırlar. Bu faaliyetler onların yaratıcı güçlerini ortaya çıkardığı zeka ve dil gelişimlerine de yardımcı olur. Çocuklar yıl sonuna doğru kukla faaliyetlerine alıştıkları ve dil gelişimleri itibariyle belirli bir olgunluğa geldikleri zaman kendi yarattıkları hikayeleri de dramatize edebilirler.

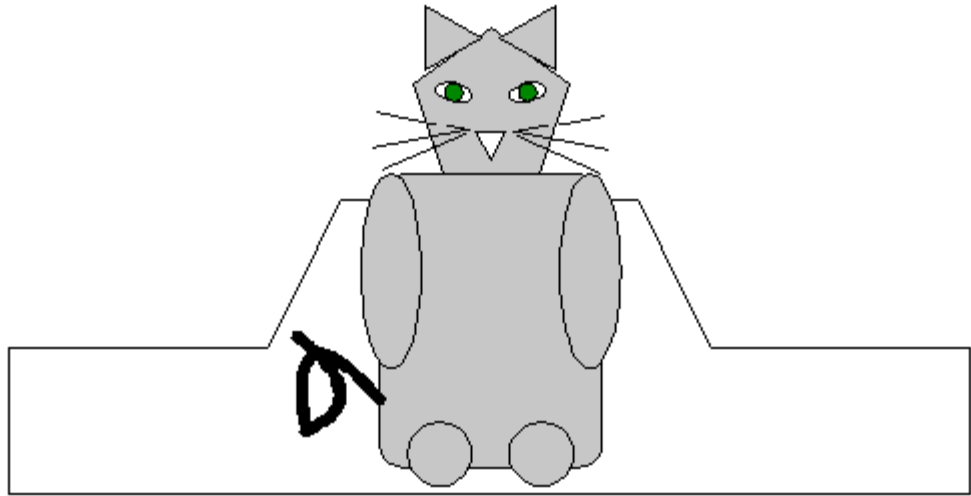

ELİMİZDEKİ MATERYALLERLE YAPILABİLECEK KUKLALARA ÖRNEKLER:

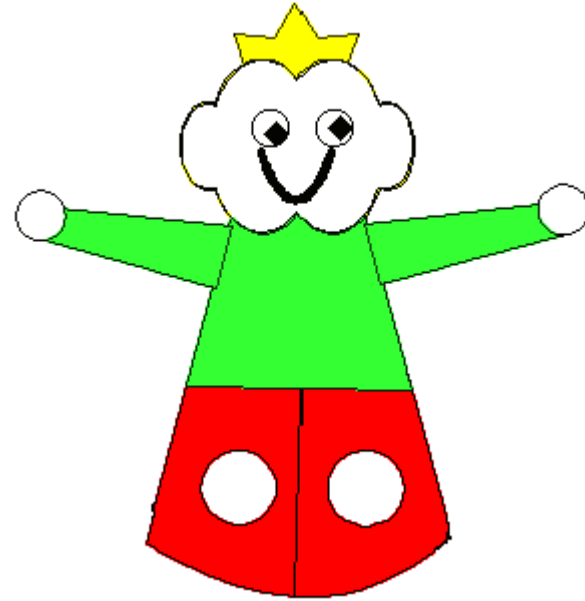
- Tuvalet kağıdı ruloları ve yün iplikle yapılmıştır.

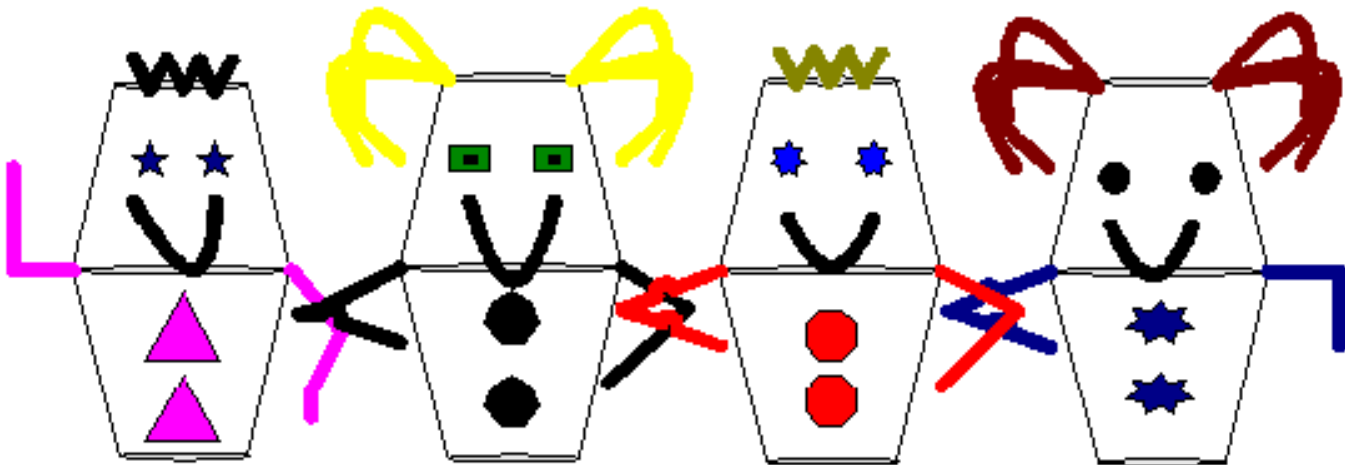
- Kartondan yapılmış parmak kuklası.

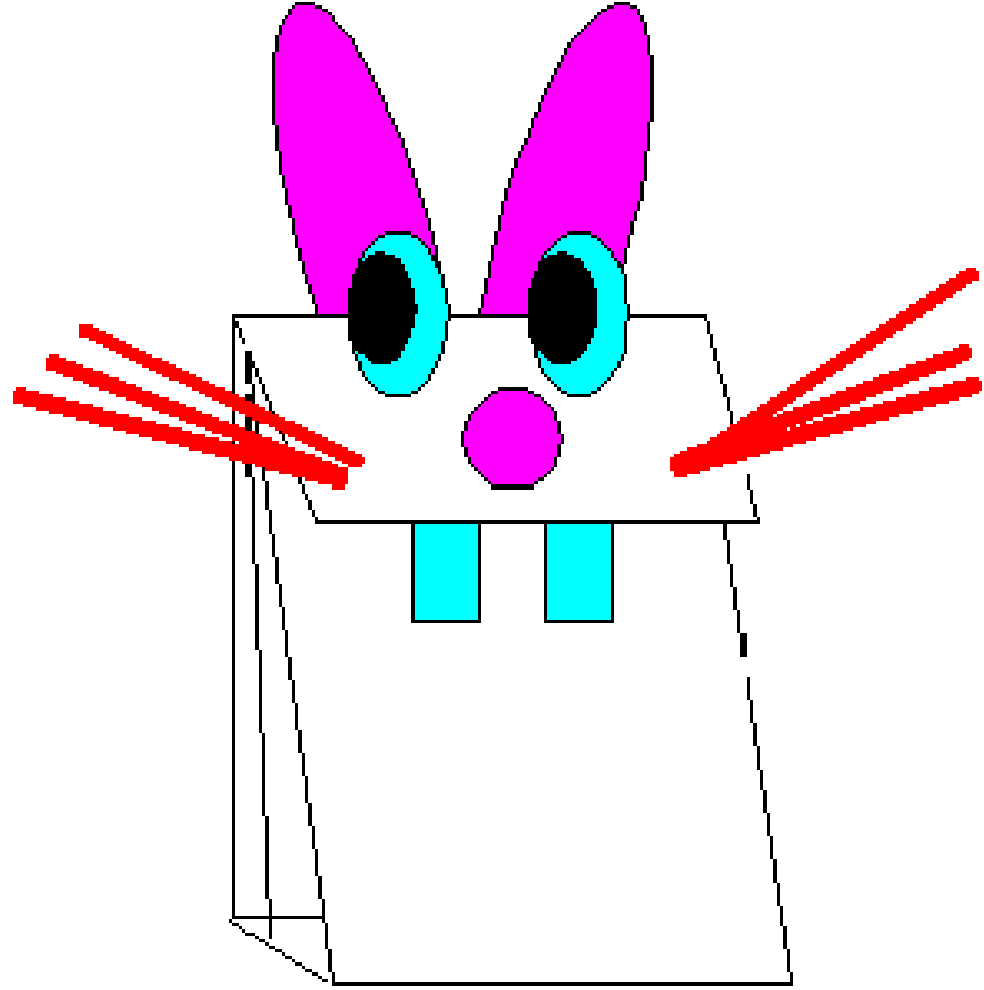
- Kartondan yapılmış parmak kuklası.
- İki parmağa takılarak oynanılır

- Karton bardaklardan yapılan el kuklası.

- Kese kağıdından yapılmış el kuklası

- Kartondan yapılmış çubuklu kuklalar.

